

Werkgroep geeft boek uit en zorgt voor monument

# Groningers herinneren Joodse slachtoffers



'Het is een van de tragedies van deze tijd. Veel Joodse slachtoffers staan niet of nauwelijks vermeld op oorlogsmonumenten. Ze zijn anoniem omgebracht. Wij willen de Winsumer Joden hun naam en gezicht teruggeven.' Jan Regtien en Hans Hamburger zijn lid van de Werkgroep 'Een Joodse erfenis in Winsum'. Maar ook zijn ze de schrijvers van het gelijknamige boekje dat onlangs is verschenen. 'We beschouwen ons niet als de Grote Waarschuwers voor het neo-fasisme, maar we moeten wel opletten: voor je 't weet slaat de slinger naar de andere kant.'

*- De werkgroep Een Joodse erfenis in Winsum voor de oude Joodse synagoge in Winsum.*

burgemeester van Winsum aan de procureur-generaal in Leeuwarden dat er geen Joden meer in zijn ambtsgebied waren gevestigd. Elf van zijn burgers waren toen in een tijdsbestek van een half jaar omgebracht.

**Speurwerk**



'Het is een van de tragedies van deze tijd. Veel Joodse slachtoffers staan niet of nauwelijks vermeld op oorlogsmonumenten. Ze zijn anoniem omgebracht. Wij willen de Winsumer Joden hun naam en gezicht teruggeven.' Jan Regtien en Hans Hamburger zijn lid van de Werkgroep 'Een Joodse erfenis in Winsum'. Maar ook zijn ze de schrijvers van het gelijknamige boekje dat onlangs is verschenen. 'We beschouwen ons niet als de Grote Waarschuwers voor het neo-fascisme, maar we moeten wel opletten: voor je 't weet slaat de slinger naar de andere kant.'

**De werkgroep Een Joodse erfenis in Winsum heeft zich tevens ingezet voor een nieuw monument voor de Joodse slachtoffers, dat dinsdag 4 mei wordt onthuld. Twee glazen platen met een expliciete vermelding van hun namen worden aangebracht op een van de muren van het N.A. de Vriesgebouw aan de Schoolstraat 24: 'Een vergeten vergaderlokaaltje waar je nog je eigen koffie kunt meenemen, maar eigenlijk is het een oude Joodse synagoge'.**

## Winsumer Joden

In 1867 leefden vijfenvijftig Joden in Winsum, in 1941 waren dat er nog maar dertien. Bijna allemaal heetten ze De Vries. Zo was Abraham de Vries (1842- 1924) rabbijn, maar ook kippen- en schapenslachter. Michiel de Vries (1888- 1942) was manufacturer die zo om de zes weken op de fiets sprong om restanten van een kleermaker te verkopen. Volgens een bewoner van Winsum kon moeder 'veur zeuven stuver en een olle houd' er dan weer een nieuw broekje voor een van de jongens van maken. Jakob de Vries (1843-1934) werd bekend als uitvinder van De Oprechte Winsumer Zalf, waarvan de Winsumers dachten dat het gekookt paardevet was. In kranteadvertenties werd deze zalf aangeprezen ter bestrijding van zweren.

steenpuisten, bloedvinnen en ne-genogen, open benen en zwerende borsten. Hartog de Vries (van stamvader Izaäk Nathans de Vries) dreef een vellenbloterij. Zijn zoon Nathan Albert, naar wie het huidige N.A. de Vriesgebouw is genoemd, verkocht de zaak en begon in wol te handelen. In 1906 trouwde hij met Agneta Bruins, de dochter van de dominee die het tot lid van de Tweede kamer voor de S.D.A.P. bracht. Zelf was Nathan Albert ook actief in het politieke leven. In Winsum werd hij beschouwd als de geestelijke vader van de arbeidersbeweging. Hij was achtereenvolgens gemeenteraadslid voor de S.D.A.P. in Groningen (1913), lid van de Provinciale Staten (1915), gedeputeerde (1919-1923) en wethouder voor Volkshuisvesting en Openbare Werken in Groningen (1923).

Op 23 december 1942 berichtte de

## Kortom

**Sociaal Raadslieden.**- Het Algemeen maatschappelijk Werk Groningen, het Buro Sociaal Raadslieden en het Goal (Groninger opvang allochtone nieuwkomers) verhuizen met ingang van donderdag 6 mei van de 'Kraneweg' naar de zaagmuldersweg 65. Alle telefoon- en faxnummers blijven ongewijzigd.

*- De werkgroep Een Joodse erfenis in Winsum voor de oude Joodse synagoge in Winsum.*

burgemeester van Winsum aan de procureur-generaal in Leeuwarden dat er geen Joden meer in zijn ambtsgebied waren gevestigd. Elf van zijn burgers waren toen in een tijdsbestek van een half jaar omgebracht.

## Speurwerk

De werkgroep heeft met zo'n veertig Winsumers gesproken die de oorlog hebben meegemaakt en burenen of klasgenoten waren van de Joodse oorlogsslachtoffers. Sommige leden van de groep - waaronder twee Joodse - hebben de oorlog zelf ook meegemaakt. 'De verhalen en herinneringen waren zo divers, dat we ze eerst niet konden uitgeven', vertelt Hans Hamburger. 'Na een jaar speurwerk in allerlei archieven en het kadaster kregen we een redelijk goed beeld van de oude Joodse gemeenschap in Winsum. De Mr. J.H. de Vey Mestdagstichting heeft ons daarbij geholpen.'

Inmiddels heeft de werkgroep verscheidene activiteiten gehouden: films, Joodse muziek, lezingen en een kleine expositie over het jodendom. Hierdoor is een Vriendenkring ontstaan van zeventig mensen. Met het boekje 'Een Joodse erfenis in Winsum' zou het werk aanvankelijk zijn afgerond, maar de werkgroep is nog meer van plan: 'Het Joodse sjoeltje - het N.A. de Vriesgebouw - is in 1879 gebouwd. Een monument dus. Het zou prachtig zijn als we het konden laten restaureren.'

**Het boekje 'Een Joodse erfenis in Winsum' is verkrijgbaar bij boekhandel Sennema, Hoofdstraat w6 in Winsum.**